

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LV. De manifestatione resurrectionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

tionem dominus rediit in mortem, quod quis dicere uel stultus praesumat, nisi qui ueram carnis resurrectionem denegat? Vnde patet quod cicatrices, quas Christus post resurrectionem in suo corpore ostendit, numquam postmodum ab illo corpore sunt remote.

¶ Super quatuordecim articulis primis.

QVAESTIO LV.

De manifestatione resurrectionis, in sex articulos diuisa.

Tritus de manifestatione facta Christi discipulis quare, an talis manifestatio debuerit fieri omnibus publice, sicut publice manifestata est passio.

EINDE considerandum est, de manifestatione resurrectionis Christi.

Et circa hoc quaeruntur sex.

¶ In corpore, primo ponitur una distinctio bimembris, scilicet eorum quae cognoscuntur, quaedam communi lege, quaedam solo gratiae munere sunt cognoscibilia.

¶ Primo, Vtrum Christi resurrectio omnibus manifestari debuerit, an solum quibusdam specialiter personis.

¶ Deinde ponitur conclusio responsiva: Christi resurrectio non debuit omni populo manifestari, sed quibusdam.

¶ Secundo, Vtrum fuisset conueniens, quod eis uidentibus resurgeret.

¶ Christi resurrectio non debuit omni populo manifestari, sed quibusdam, per quos ab aliis crederetur. Probat, quia Christus resurrexit ad uitam gloriosam, ergo, &c. Consequenter probatur ex differentia inter dicta duo genera cognoscibilitium consistente in hoc, quod primum genus exponitur eorum quod omnibus, secundum autem secundum legem diuinam gradatim per quosdam ad alios deriuatur; constat autem uitam gloriosam sub secundo genere contineri, & clare patent omnia in litera.

¶ Tertio, Vtrum post resurrectionem debuerit cum suis discipulis conuersari.

¶ Quarto, Vtrum fuerit conueniens, quod suis discipulis in aliena effigie appareret.

¶ Quarto, Vtrum fuerit conueniens, quod suis discipulis in aliena effigie appareret.

¶ Quinto, Vtrum resurrectioe suam argumentis manifestare debuerit.

¶ Quinto, Vtrum resurrectioe suam argumentis manifestare debuerit.

¶ Sexto, de sufficientia illorum argumentorum.

¶ Sexto, de sufficientia illorum argumentorum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum resurrectio Christi debuerit omnibus manifestari.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod resurrectio Christi debuerit omnibus manifestari. Sicut enim publico peccato debetur poena publica, secundum illud prima ad Timotheum quinto. Peccantes coram omnibus argue, ita merito publico debetur praemium publicum: sed claritas resurrectionis est praemium humilitatis passionis, ut Augustinus dicit super Ioan. Cum ergo passio Christi fuerit omnibus manifestata, eo publice patiente, uidetur quod gloria resurrectionis ipsius omnibus manifestari debuerit.

¶ 2. Praet. Sicut passio Christi ordinatur ad nostram salutem, ita & eius resurrectio, secundum illud Romano quarto. Resurrexit propter iustificationem nostram: sed illud quod ad communem utilitatem pertinet, omnibus debet manifestari. ergo resurrectio Christi omnibus debuit manifestari, & non specialiter quibusdam.

¶ 3. Praet. Illi, quibus manifestata est resurrectio Christi, fuerunt resurrectionis testes: unde dicitur Actuum 4. Quem Deus suscitauit a mortuis, cuius nos testes sumus: hoc autem testimonium in ferebant publice praedicando: quod quidem non conuenit mulieribus, secundum illud I. ad Corinthios 14. Mulieres in ecclesijs taceant, & I. ad Timotheum 2. Docere mulieri non per-

mitto, ergo uidetur quod inconuenienter resurrectio Christi manifestata fuerit primo mulieribus, quam omnibus communiter.

SED CONTRA est, quod dicitur Actuum decimo, quem Deus suscitauit tertia die, & dedit eum manifestum fieri non omni populo, sed testibus praedictis a Deo.

RESPON. Dicendum, quod eorum, quae cognoscuntur, quaedam cognoscuntur communi lege natura, quaedam autem cognoscuntur ex speciali munere gratiae, sicut ea, quae diuinitus reuelantur: quorum quidem, ut Dionysius dicit in libro caelestis hierarchiae. haec est lex diuinitus instituta, ut a Deo immediate superioribus reuelentur, quibus mediis debent deferantur ad inferiores, sicut patet in ordinatione celestium spirituum: ea uero, quae pertinent ad futuram gloriam, communem hominum cognitionem excedunt, secundum illud Isaia 64. Oculus non uidit Deum absque te, quae praeparasti diligentibus te: & ideo eiusmodi ab homine non cognoscuntur, nisi diuinitus reuelata, sicut Apostolus dicit prima ad Corinthios 2. Nobis reuelauit Deus per spiritum suum, quia igitur Christus resurrexit gloriosa resurrectione, ideo eius resurrectio non omni populo manifestata est, sed quibusdam quorum testimonio deferretur in aliorum notitiam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod passio Christi peracta est in corpore adhuc habente naturam passibilem, quae communi lege nota est omnibus; & ideo passio Christi omni populo immediate manifestari potuit. Resurrectio autem Christi facta est per gloriam patris, ut Apostolus dicit Romano 6. & ideo immediate manifestata est, non omnibus, sed quibusdam, quod autem publice peccantibus poena publica imponitur, intelligendum est de poena praesentis uitae: & similiter publica merita publice premiari oportet, ut alij prouocentur: sed poena & premia futurae uitae non publice omnibus manifestantur, sed specialiter illis, qui ad hoc praedicti sunt a Deo.

AD SECUNDVM dicendum, quod resurrectio Christi sicut est ad communem omnium salutem, ita in notitiam omnium peruenit: non quidem sic, quod immediate omnibus manifestaretur, sed quibusdam, per quorum testimonium deferretur ad omnes.

AD TERTIVM dicendum, quod mulieri non permittitur publice docere in ecclesia: permittitur autem ei priuatum aliquos domestica admonitione instruere. & ideo sicut Ambrosius dicit super Lucam. Ad eos femina mittitur, qui domestici sunt, non autem mittitur ad hoc, quod resurrectionis testimonium ferat ad populum. Ideo autem primo mulieribus apparuit, ut mulier, quae primo nuntium mortis ad hominem detulit, primo etiam uitam resurrectionis Christi in gloria nuntiaret: unde Cyrillus dicit, femina, quae quondam mortis fuit ministra, uenerandum resurrectionis mysterium prima percipit, & nuntiat: adeptum est igitur femineum genus, & ignominiae abolitionem, & maledictionis repudium. Similiter etiam per hoc ostenditur, quod quantum ad statum gloriae pertinet, nullum detrimentum patitur femineus sexus: sed si maiori charitate seruebunt, maiori etiam gloria ex uisione diuina potentur, eo quod mulieres quae Dominum arctius amauerunt, intantum, ut ab eius sepulchro discipulis etiam recedentibus non recederent, primo uiderunt dominum in gloria resurgentem.

Super q. 36. ar. 2. cor. & op. 3. c. 245. & I. Cor. 15.

Tract. 104. in Io. circa hinc. 10. 9.

Ca. 4. hinc. 1. & 2. dicitur.

D. 98.

Ca. 11. hinc. non me ante meum tom. 3.

Lib. 1. in hinc. c. 1. super Iud. uadit frater suus. & dicitur.

D. 177.

¶ Super

ARTICVLVS II.

Vtrum fuisset conueniens, quod discipuli viderent Christum resurgere.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur conueniens fuisse, quod discipuli viderent Christum resurgere. Ad discipulos enim pertinebat resurrectionem Christi testificari, secundum illud Act. 4. Virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi domini nostri: sed certissimum est testimonium de visu, ergo conueniens fuisse, ut ipsam resurrectionem Christi viderent.

¶ 2 Præ. Ad certitudinem fidei habendam, discipuli acceptionem Christi videntur, secundum illud Act. 1. Videntibus illis, eleuatus est; sed similiter oportet de resurrectione Christi certam fidem habere, ergo videtur quod discipulis videntibus, debuerit Christus resurgere.

¶ 3 Præ. Resurrectio Lazari, quædam indicium fuit futuræ resurrectionis Christi; sed discipulis videntibus, Dominus Lazarum suscitauit, ergo videtur quod etiam Christus resurgere debuerit, discipulis videntibus.

SED CONTRA est, quod dicitur Marc. vii. Resurgens dominus mane prima sabbathi, apparuit primo Mariæ Magdalene: sed Maria Magdalena non vidit eum resurgere; sed cum eum quæreret in sepulchro, audiuit ab angelo, Surrexit, non est hic, ergo nullus vidit eum resurgere.

RESPON. Dicendum, quod sicut dicit Apostolus Rom. decimotertio, quæ a Deo sunt, ordinata sunt: est autem hic ordo diuinitus institutus, vt ea, quæ supra homines sunt, hominibus per angelos reuelentur, vt patet per Dion. 4. cap. cæl. hier. Christus autem resurgens non rediit ad vitam communiter hominibus notam, sed ad vitam quandam immortalẽ & Deo conformem, secundum illud Roma. 6. Quod enim viuit, viuit Deo: & ideo ipsa Christi resurrectio nõ debuit immediate ab hominibus videri, sed eis ab angelis nuntiari. Vnde Hilarius dicit super Matth. 1. quod ideo angelus prior resurrectionis est index, vt quodam famulatu paternæ uoluntatis resurrectio nuntiaretur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Apostoli potuerunt testificari Christi resurrectionem, etiã de visu, quia Christum post resurrectionem viuẽtem, oculata fide viderunt, quem mortuum sciuerant: sed sicut ad visionem beatam peruenitur per auditum fidei, ita ad visionem Christi resurgẽtis, perueniunt homines per ea, quæ prius ab angelis audierunt.

AD SECUNDVM dicendum, quod ascensio Christi quantum ad terminum a quo, non transcendebat hominum eõem notitiam: sed solum quantum ad terminum ad quẽ: & ideo discipuli potuerunt videre ascensionem Christi, quantum ad terminum a quo, id est secundum quod eleuabatur a terra: non autem viderunt ipsam, quantum ad terminum ad quem, quia non videntur quomodo recipere in celo: sed resurre-

ctio Christi transcendebat communem notitiam, & quantum ad terminum a quo, secundum quod anima rediit ab inferis, & corpus de sepulchro clauso exiuit: & quantum ad terminum ad quem, secundum quod est adeptus vitam gloriosam & ideo non debuit resurrectio fieri sic, quod ab homine uideretur.

AD TERTIUM dicendum, quod Lazarus resuscitatus est, vt rediret ad vitam, quam prius habuerat, quæ communem notitiam hominum non transcendit: & ideo non est similis ratio.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus post resurrectionem debuerit continue cum discipulis conuersari.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod Christus post resurrectionem debuerit continue cum discipulis conuersari. Ad hoc enim discipulis post resurrectionem apparuit, ut eos de fide resurrectionis certificaret, & consolationem perturbatis afferret, secundum illud Io. 20. Gauisi sunt discipuli uiso domino: sed magis iustent certificati & consolati, si eis continue suam presentiam exhibuisset, ergo uidetur, quod continue cum eis debuerit conuersari.

¶ 2 Præ. Christus resurgens a mortuis, non statim ascendit in cælum, sed post dies quadraginta, ut habetur Act. 1. Illo autem tempore intermedio, in nullo alio loco potuit conuenientius esse, quam ubi discipuli eius erant pariter congregati, ergo uidetur, quod continue cum eis conuersari debuerit.

¶ 3 Præ. Ipso die resurrectionis dominicæ, quinquies Christus apparuisse legitur, ut Aug. 8. dicit in lib. de consensu euangelistarum. Primò quidem, mulieribus, ad monumentum. Secundo, eisdem egredientibus a monumento in itinere. Tertio, Petro. Quarto, duobus discipulis euntibus in castellum. Quinto, pluribus in Hierusalem, ubi non erat Thomas, ergo etiam uidetur quod & alijs diebus ante suam ascensionem, ad minus pluries debuerit apparere.

¶ 4 Præ. Dominus ante passionem eis dixerat Mat. 26. Postquam resurrexero, præcedam uos in Galilæam, quod etiam angelus & ipsemet Dominus post resurrectionem mulieribus dixit: & tamen antea in Hierusalem ab eis uisus est, & ipso die resurrectionis, ut dictum est, & etiam die octauo, ut legitur Ioan. 20. non ergo uidetur, quod conuenienti modo post resurrectionem cum discipulis fuerit conuersatus.

SED CONTRA est, quod Io. 20. dicitur, quod post dies octo, Christus discipulis apparuit, non ergo continue conuersabatur cum eis.

RESPON. Dicendum, quod circa resurrectionem Christi duo erant discipulis declaranda, scilicet ipsa ueritas resurrectionis, & gloria resurgẽtis. Ad ueritatẽ autem resurrectionis manifestandam, sufficit quod pluries eis apparuit, & cum eis familiariter est locutus, & comedit

Super quæst. quinquagesimam articulum tertium.

Titulus clarus. In corpore una conclusio.

Christus post resurrectionem non debuit continue cum discipulis conuersari. Probatur: Duo erant discipulis declaranda, scilicet ueritas resurrectionis & gloria resurgẽtis: sed prima non exigebat continuam conuersationem: secundam autem nocere poterat continua conuersatio, ergo. Minor declaratur littera quod ad singulas partes. Et confirmatur auctoritate uerborum Christi in euangelio & expositionis Bedæ, quæ ad hoc tendunt, ut monstrant, quod continua conuersatio cum discipulis, erat de pertinentibus ad uitam mortalem: hoc enim significat Christus dicens, Cum adhuc essem uobiscum.

Christus post resurrectionem non debuit continue cum discipulis conuersari. Probatur: Duo erant discipulis declaranda, scilicet ueritas resurrectionis & gloria resurgẽtis: sed prima non exigebat continuam conuersationem: secundam autem nocere poterat continua conuersatio, ergo. Minor declaratur littera quod ad singulas partes. Et confirmatur auctoritate uerborum Christi in euangelio & expositionis Bedæ, quæ ad hoc tendunt, ut monstrant, quod continua conuersatio cum discipulis, erat de pertinentibus ad uitam mortalem: hoc enim significat Christus dicens, Cum adhuc essem uobiscum.

fig. eul. 21. s. li. tom. 4.

argu. præc.

Super quæst. quinquagesimam articulum tertium.

Titulus clarus.

In corpore uera conclusio. Retur-rectio Christi non debuit ab hominibus immediate videri, sed eis ab angelis nuntiari. Probatur: Ordo diuinitus institutus est, vt ea, quæ sunt supra homines, hominibus per angelos reuelentur, vt patet ex Dion. sed resurrectio Christi est humilior, ergo. Et confirmatur auctoritate Hilarij.

In responsione ad secundam ad te, quod resurrectio Christi quantum ad terminum ad quem excederet, cognitionem humanam, manifestata est discipulis ab angelis, discipulis. Hic Christus qui assumptus est a uobis in cælum.

reductionis Christi; sed discipulis videntibus, Dominus Lazarum suscitauit, ergo videtur quod etiam Christus resurgere debuerit, discipulis videntibus.

SED CONTRA est, quod dicitur Marc. vii. Resurgens dominus mane prima sabbathi, apparuit primo Mariæ Magdalene: sed Maria Magdalena non vidit eum resurgere; sed cum eum quæreret in sepulchro, audiuit ab angelo, Surrexit, non est hic, ergo nullus vidit eum resurgere.

RESPON. Dicendum, quod sicut dicit Apostolus Rom. decimotertio, quæ a Deo sunt, ordinata sunt: est autem hic ordo diuinitus institutus, vt ea, quæ supra homines sunt, hominibus per angelos reuelentur, vt patet per Dion. 4. cap. cæl. hier. Christus autem resurgens non rediit ad vitam communiter hominibus notam, sed ad vitam quandam immortalẽ & Deo conformem, secundum illud Roma. 6. Quod enim viuit, viuit Deo: & ideo ipsa Christi resurrectio nõ debuit immediate ab hominibus videri, sed eis ab angelis nuntiari. Vnde Hilarius dicit super Matth. 1. quod ideo angelus prior resurrectionis est index, vt quodam famulatu paternæ uoluntatis resurrectio nuntiaretur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Apostoli potuerunt testificari Christi resurrectionem, etiã de visu, quia Christum post resurrectionem viuẽtem, oculata fide viderunt, quem mortuum sciuerant: sed sicut ad visionem beatam peruenitur per auditum fidei, ita ad visionem Christi resurgẽtis, perueniunt homines per ea, quæ prius ab angelis audierunt.

AD SECUNDVM dicendum, quod ascensio Christi quantum ad terminum a quo, non transcendebat hominum eõem notitiam: sed solum quantum ad terminum ad quẽ: & ideo discipuli potuerunt videre ascensionem Christi, quantum ad terminum a quo, id est secundum quod eleuabatur a terra: non autem viderunt ipsam, quantum ad terminum ad quem, quia non videntur quomodo recipere in celo: sed resurre-

medit & bibit, & se eis palandum prebuit. Ad gloriam autem reurgentis manifestandam, noluit continue conuersari cum eis, sicut prius fecerat, ne uideretur ad talem uitam resurrexisse, qualem prius habuerat. unde Luc. ul. dicit eis, Hae sunt uerba, que locutus sum ad uos, cum adhuc essem uobiscum: tunc quidem erat cum eis praesentia corporali, sed ante cum eis fuerat, non solum corporali praesentia, sed etiam per similitudinem mortalitatis. unde Beda* praedicta uerba exponens dicit, Cum adhuc essem uobiscum, id est, cum adhuc essem in carne mortali, in qua estis & uos: tunc quidem in eadem carne resuscitatus erat, sed cum illis in eadem mortalitate non erat.

C. 77. in Luc. & cit. u. 11. sum ad me.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod frequens Christi apparitio sufficiebat ad certificandum discipulos de ueritate resurrectionis: conuersatio autem continua eos potuisse ducere in errorem, ut ad similem uitam cum resurrexisse crederent, quam prius habuerat: consolationem autem de continua sui praesentia eis in alia uita re promissit, secundum illud Io. 16. Iterum uidebo uos, & gaudebit cor uestrum, & gaudium uestrum nemo tollet a uobis.

D. 244.

AD SECVNDVM dicendum, quod Christus non ideo non continue conuersabatur cum discipulis, quia reputaret se alibi conuenientius esse, sed quia hoc discipulis instruendis conuenientius iudicabat, si non continue conuersaretur cum eis ratione praedicta. Incognitum d autem est quibus in locis intermedio tempore corporali ter essent: cum hoc scriptura non tradat, & in omni loco sit dominatio eius.

Li. 3. ante fi. lib. tom. 4.

AD TERTIVM dicendum, quod ideo prima die frequentius apparuit: quia per plura indicia erant admonendi, ut a principio fidem resurrectionis reciperent. Postquam autem, iam eam receperant, non oportebat eos iam certificados, tam frequentibus apparitionibus instrui unde in euangelio non legitur, quod post primum diem eis apparuerit nisi quinquies; ut enim Aug. dicit in li. de consensu euangelistarum, post primas quinque apparitiones, sexto eis apparuit, ubi uidit eum Thomas: septimo, ad mare Tyberiadis in captione piscium: octauo, in monte Galilaeae, secundum Matthaenon. quod dicit Mar. Non uisimè recumbentibus: quia iam non erant in terra cum illo conuiuaturi. decimo, in ipso die ascensionis, non iam in terra: sed eleuatus in nube, cum in caelum ascenderet: sed non omnia scripta sunt, sicut Ioan. fatetur. Crebra enim erat eius cum eis conuersatio, priusquam ascendisset in caelum, & hoc ad consolationem ipsorum. unde & prime ad Corinth. 13. dicitur, quod uisus est plusquam quingentis fratribus simul. deinde uisus est Iacobo, de quibus apparitionibus in euangelio non habetur mentio.

Homil. 81. in Mat. an. med. tom. 2.

AD QVARTVM dicendum, quod sicut Chrysost. dicit, exponens illud, quod dicit Mat. 16. Postquam resurrexero, praecedam uos in Galilaeam. Non, inquit, in longinquam quandam regionem, ut eis appareat uadit: sed in ipsa gente & in ipsi fere regionibus, in quibus cum eo plurimum fuerant conuersati: ut & hinc crederent, quoniam qui crucifixus est, ipse est & qui resurrexit: propter hoc et in Galilaeam se ire dicit, ut a timore Iudaeorum liberarentur. Sic ergo, ut Ambr. dicit super Luc. Dominus mandauerat discipulis, ut in Galilaea eum uiderent: sed illis ob metum intra conclaue residentibus, ipse primum se obtulit (nec hoc est promissi transgressio, sed potius festinata ex benignitate impletio) postea uero confirma-

Amb. in sine commentario rum in 1. oc. tom. 5.

F tis animis, illi Galilaeam petierunt. Vel nihil obstat, si dicamus pauiores intra conclaue, & complures in monte fuisse: ut enim Eusebius dicit, duo euangelista, scilicet Lucas & Ioannes solis undecim, hunc scribunt apparuisse in Hierusalem: ceteri uero duo in Galilaeam properare, non solis undecim, sed uniuersis discipulis & fratribus dixerunt Angelum, & saluatorem iussisse: de quibus & Paulus meminit dicens, Deinde apparuit pluraquam quingentis fratribus simul. Est autem uerior solutio, quod prius in Hierusalem latitantibus semel, aut bis uisus est, ad eorum consolationem: in Galilaea uero non clau, aut semel aut bis, sed cum multa potestate ostensionem sui fecit, praebens se eis uiuentem; post passionem in signis multis, ut Lucas testatur in Actibus. Vel, sicut dicit August. in libro de consensu euangelistarum, quod ab Angelo & Domino dictum est, quod praecederet eos in Galilaeam, propheticè accipiendum est. in Galilaea enim secundum transmigrationis significationem intelligendum occurrit, quod Christi gratia de populo Israel transmigratione erat ad gentes, in quibus Apostoli praedicantes non crederentur, nisi eis ipse Dominus uiam in cordibus hominum prepararet, & hoc intelligitur, Praecedet uos in Galilaeam; secundum illud autem quod Galilaea interpretatur reuelatio, non iam in forma serui intelligendus est, sed in illa in qua aequalis est patri, quam promissit dilectoribus suis, quo nos praecedens non deseruit.

H

ARTICVLVS IIII.

Super quae quinque gestis in quinta articulo quartum.

Utrum Christus debuerit discipulis in alia effigie apparere.

A

D QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod Christus non debuerit discipulis in alia effigie apparere. Non enim potest apparere secundum ueritatem nisi quod est: sed in Christo non fuit nisi una effigies. si ergo Christus in alia effigie apparuit, non fuit apparitio uera, sed ficta, quod est inconueniens, quia ut Aug. dicit in li. 83. q. Si fallit Christus, ueritas non est: est autem ueritas Christus. ergo uidetur quod Christus non debuerit discipulis in alia effigie apparere.

I

Præ. Nihil potest in alia effigie apparere, quam habeat, nisi oculi intuentium aliquibus praestigijs detineantur: huiusmodi autem praestigia cum fiant magicis artibus, non conueniunt Christo, secundum illud 2. ad Corin. 6. Quae conuentio Christi ad Belial? ergo uidetur quod non debuerit in alia effigie apparere.

Præ. Sicut per sacram scripturam nostra fides certificatur, ita discipuli certificati sunt de fide resurrectionis, per Christi apparitiones: sed sicut Aug. dicit in epistola ad Hieron. si uel unum mendacium in sacra scriptura recipiatur, infirmabitur tota sacre scripturae auctoritas. ergo si uel in una ap-

Titus clarus ex euangho: in quo narratur Christ' uisus modo ut horulan? modo ut peregrinus.

In corpore uinca concluso: Christus quibusdam ad credendum dispositis, conuenienter apparuit in sua effigie, quibusdam autem minus dispositis conuenienter apparuit in alia effigie. Probatur: Resurrectio Christi reuelanda erat hominibus secundum modum, quo eis diuina reuelantur, sed diuina diuersimode affectis, diuersimode reuelantur, quia bene dispositi percipiunt secundum ueritatem, & non bene dispositi percipiunt secundum quandam confusionem dubietatis seu erroris: ergo. Minor probatur: quia animalis homo non percipit ea quae Dei sunt. In dispositio quorundam discipulorum probatur ex euangelio, Nos autem sperabamus &c. Et confirmatur ratio auctoritate Gregorij.

in

In ratione ad finem... ad dicitur qd dicitur rationes... ad dicitur qd dicitur rationes... ad dicitur qd dicitur rationes...

paritione Christus discipulis apparuit aliter quam esset, infirmabitur quicquid discipuli post resurrectionem uiderunt in Christo, quod est inconueniens. no ergo debuit in alia effigie apparere.

SED CONTRA est, quod dicitur Marci vltim. Post hac dicitur eis ambulantes, ostensus est in alia effigie euntibus in villam.

RESPON. Dicendum, quod (sicut dictum est) resurrectio Christi manifestanda fuit hominibus per modum, quo eis diuina reuelantur. Innotescunt autem diuina hominibus diuersimode, secundum quod diuersimode sunt affecti: nam illi, qui habent mentem bene dispositam, secundum veritatem diuina percipiunt. Illi autem, qui non habent mentem bene dispositam, diuina percipiunt cum quadam confusione dubitatis, vel erroris. Animalis enim homo non percipit ea, quae sunt spiritus Dei, vt dicitur i. ad Corinth. 2. Et i deo Christus quibusdam ad credendum dispositis, post resurrectionem apparuit in sua effigie: illis autem in alia effigie apparuit, qui iam uidebantur circa fidem tepescere: vnde dicebant, Nos autem sperabamus, quia ipse esset redempturus Israel. vnde Gregor. dicit in Hom. quod talem se exhibuit in corpore, qualis apud illos erat in mente: quia enim adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide: ite se longius finxit, scilicet ac si esset peregrinus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut August. dicit in lib. de Quæstionibus euangelij. * Non omne quod fingimus, mendacium est: sed quando illud fingimus, quod nihil significat, tunc est mendacium: cum autem fictio nostra refertur in aliquâ significationem, non est mendacium, sed aliqua figura veritatis, alioquin omnia quae a sapiētibus, & sanctis viris, vel etiam ab ipso Domino figurata dicta sunt, mendacia deputabuntur: quia secundum vsitatum intellectum non consistit veritas in talibus dictis: sicut autem dicta, ita etiam finguntur facta sine mendacio ad aliquam significandam, & ita factum est hic. vt dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Aug. dicit in lib. de Cōsensu euang. * Dominus poterat transformari in carnem suam, vt alia re vera esset effigies ab illa, quam solebant intrinseci: quando quidem, & ante passionem suam transformatus est in monte, vt facies eius claresceret sicut sol: sed non ita nunc factum est. Non autem incongruenter accipimus hoc impedimentum in oculis eorum a Satana factum fuisse, ne agnosceret Iesus. vnde Luc. vlt. dicitur, quod oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio illa sequeretur, si ad alienam effigie aspectum non fuissent reducti ad verum videntem Christi effigie: sicut enim Aug. dicit ibid. * Tantu a Christo facta est permissio, vt scilicet per modum oculi eorum teneretur vsque ad sacramentum patris, vt vniuersitate corporis eius participata, remouerentur intelligatur impedimentum inimici, ut Christus

A possit agnosci: unde ibidem subditur, quod aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum: non quod ante clausis oculis ambularent: sed inerat aliquo, quo non sine reter agnosceret, quod videbant, quod scilicet caligo, & aliquis humor efficere solet.

ARTICVLVS V.

Primum Christus veritatem resurrectionis debuerit argumentis declarare.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod Christus veritatem resurrectionis non debuerit argumentis declarare. Dicit. n. Ambros. * Tolle argumenta ubi fides quaeritur: sed circa resurrectionem Christi quaeritur fides. non ergo habet ibi locum argumenta. ¶ 2 Præter Gregor. dicit, ¶ Fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum: sed ad Christum non pertinebat meritum fidei euacuare. ergo ad eum non pertinebat resurrectionem per argumenta confirmare.

¶ 3 Præter Christus in mundum venit, vt per eum homines beatitudinem adipiscantur, secundum illud Ioan. 10. Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant: sed per huiusmodi ostensiones argumentorum videtur humana beatitudini impedimentum præstare: dicitur enim Ioan. 20. Beati qui non viderunt, & crediderunt. ergo videtur, quod Christus non debuerit per aliqua argumenta resurrectionem suam manifestare.

SED CONTRA est, quod dicitur Actuum. 1. quod apparuit discipulis Christus per dies quadraginta in multis argumentis, loquens de regno Dei.

RESPON. Dicendum, quod argumentum dicitur dupliciter. Quandoque dicitur argumentum quicumque ratio, rei dubie faciens fidem: quandoque autem dicitur argumentum aliquid sensibile signum, quod inducitur ad alicuius veritatis manifestationem: sicut etiam Arist. * in libris suis aliquando vtitur nomine argumenti. Primo igitur modo accipiendum argumentum, Christus non probauit discipulis suam resurrectionem per argumenta, quia talis probatio argumentatiua processisset ex aliquibus principiis, quae si non essent nota discipulis, nihil per ea eis manifestaretur: quae ex ignotis non potest aliquid fieri notum: si autem essent eis nota, non transcenderet rationem humanam, & ita non essent efficacia ad fidem resurrectionis astruendam, quae rationem humanam excedit. Oportet enim principia ex eodem genere assumi, vt dicitur in Primo Posteriorum. ¶ Probauit autem eis resurrectionem suam per auctoritatem sacre scripturae (quae est fidei fundamentum) cum dixit, Oportet impleri omnia, quae scripta sunt in lege, & psalmis, & prophetis de me, vt habetur Luc. vlt. Si autem accipiamur Tertia S. Thomae.

¶ Super Quæstionis quinquagesime articulum quintum.

¶ Titulus in principio corporis ab ipso Auctore declaratur.

¶ In corpore, primo declaratur duplex acceptio argumenti. sicut prout est ratio, rei dubie faciens fidem, vel prout est sensibile signum ad manifestandam veritatem.

¶ Secundo in hoc quod sit, sumendo argumentum primo modo, duplici conclusionem. Prima est: Christus non probauit discipulis resurrectionem suam per argumenta.

¶ Secunda est: Christus probauit eis resurrectionem suam per argumentum tale (hoc est in quod) scilicet per sacra scriptura.

¶ Prima conclusio probatur, quia deest ratio principia argumentatiua nota discipulis. secunda probatur ex Euangelio Luc. vlti.

¶ Vbi dicitur, quod pluries post resurrectionem vltus est dominus hoc argumentum. sicut discipulis euntibus in Emma. & cum Apostolis, aperiendo illis sensum, vt intelligerent scripturas, & in verbis allatis in litera.

¶ Tertio, in hoc quod quæsitio, accipiendum argumentum secundo modo, vna conclusione: Christus suam resurrectionem multis argumentis conuenienter declarauit. Probatur dupliciter: quare hoc fecerit, & ex parte eorum, & ex parte officii prædicandi.

3. di. 21. q. 2. art. 3. & 4. h. op. 3. ca. 24. Et op. 60. c. 22. Lib. 1. de fi. c. 5. non procul a fine, 10. 2. Homil. 26. in. Eu. in prin. illius.

In Rhet. ad Alexandr. cap. 4. a me.

dio, tom. 6. Lib. 1. text. 20. tom. 7.

lib. 1. c. 2.

lib. 1. c. 2.

lib. 1. c. 2.

lib. 1. c. 2.

lib. 1. c. 2.

lib. 1. c. 2.

ur secundo modo argumētum, sic dicitur Christus F
siam resurrectionē argumētis declarasse, inquantū
per quādā evidentia signa, se vere resurrexisse osten-
dit. vnde in græco, ubi nos habemus, in multis argu-
mentis, loco argumētī, ponitur tecmirion, quod est
signum evidens ad probandum: quæ quidem signa
resurrectionis Christus ostēdit discipulis pp duo. pri-
mo quidem, quia non erant corda eorum disposita,
ad hoc quōd de facili fidem resurrectionis accipe-
rent, vnde ipse dicit eis Luc. vlti. O stulti & tardi cor-
de ad credendum, & Mar. vltimo exprobrauit illis
incredulitatem eorum & duritiam cordis. Secūdo,
vt per huiusmodi signa eis ostēsa, efficacius eorum
testimonium redderetur, secundum illud 1. Ioan. 1.
Quod vidimus, & audiimus, & manus nostræ con-
tractauerunt, hoc testamur.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ Amb. ibi loquitur
de argumentis, secundum rationem humanam pro-
cedentibus, quæ inualida sunt ad ea, quæ sunt fidei
ostendenda, sicut ostensum est. †

In corp. art.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ meritum fidei est ex
hoc, quōd homo ex mandato Dei credit quod non
videt. vnde illa sola ratio meritum excludit, quæ fa-
cit videri per scientiam id, quod credendo proponi-
tur, & talis est ratio demonstratiua. Huiusmodi autē
rationes Christus non induxit ad resurrectionem
suam declarandam.

In solutione
præc. ad 2.

AD TERTIVM dicendum, quod (sicut dictum est) H
meritum beatitudinis, quod causat fides, non totali-
ter excluditur, nisi homo nollet credere, nisi ea quæ
videt: sed q̄ aliquis ea quæ non videt, credat p aliqua
signa visa, non totaliter fidem euacuat nec meritum
eius: sicut & Thomas, cui dictum est, Quia vidisti
me, credidisti, aliud vidit & aliud credidit: vidit vul-
nera, & credidit Deum. Est autem perfectioris fidei,
qui non requirit huiusmodi auxilia ad credendū: unde
ad arguendum defectum fidei in quibusdam Do-
minus dicit Ioā. 4. Nisi signa & prodigia videritis, nō
creditis. Et secundū hoc potest intelligi, quōd illi, q̄
sunt tam prompti animi, vt credant Deo etiā signis
non visis, sint beati per comparisonem ad illos, qui
non credunt nisi talia uideant.

ARTICVLVS VI.

† Super Questionis
quingentesimæ
Articulum sextum.

Vtrum argumenta, quæ Christus indu-
xit, sufficienter manifestauerint
resurrectionem eius.

Titulus clarus.
In corpore ē
vna conclusio
responsiua, qua fito.
Vtraque manifesta-
tio resurrectionis, sci-
licet per testimoniū,
& per argumentum,
id est signum sensibi-
le, fuit sufficiens in
suo genere: hoc est
altera in genere testi-
monii, altera in gene-
re signi sensibilis.

Locus supra
q̄ addit.

Et intellige suffi-
cientiam ad causan-
dam certū inem fi-
dei, non certitudi-
nem scientiæ. Ma-
nifestatur conclusio
quo ad primam par-
tem, primo de testi-
monio angelorum,
secundo de testimo-
nio scripturarum.

AD SEXTVM sic proceditur.
Videtur, q̄ argumenta quæ
Christus induxit, non sufficienter
manifestauerint veritatē resurre-
ctionis eius. Nihil enim ostendit
Christus discipulis post resurre-
ctionem, quod etiā angeli homi-
nibus apparētes, uel non ostende-
runt uel ostendere nō poterunt:
nam angeli frequēter in humana
effigie se hominibus ostenderūt,
& cum eis loquebātur, & conuer-
sabantur, & comedebant, ac si es-
sent homines veri, sicut patet Ge-
n. 18. de angelis, quos Abraham
suscepit hospitio, & in libro To-
biæ, de Angelo, qui eū duxit & re-
duxit: & tamen angeli non habēt

vera corpora naturaliter sibi uni-
ta, quōd requiritur ad resurrectio-
nem. non ergo signa quæ Chris-
tus discipulis exhibuit, fuerunt
sufficientia ad resurrectionē eius
manifestandam.

¶ 2. Præc. Christus resurrexit resur-
rectione gloriosa, id est, habēs si-
mul humanam naturam cum glo-
ria: sed quædam Christus ostēdit
discipulis, quæ videntur esse con-
traria naturæ humanæ: sicut quod
ab oculis eorum euauit, & q̄ ad
eos ianuis clausis intrauit: quæ
autem videntur esse contraria glo-
riæ: puta quod manducauit & bi-
bit, & quōd habuit vulnere in ci-
catricibus. ergo videtur quod illa ar-
gumenta non fuerint sufficientia,
neque conuenientia ad fidem re-
surrectionis ostendendam.

¶ 3. Præc. Corpus Christi nō erat tale post resurrexio-
nem, vt tangi deberet ab homine mortali, vnde & ip-
se dixit Magdalenæ Io. 20. Noli me tangere: nondū
enim ascendi ad patrem meum. non ergo fuit cōue-
niens quod ad manifestandā ueritatem resurrectio-
nis suæ, seipsum discipulis palpandum exhiberet.

¶ 4. Præc. Inter dotes glorificati corporis, præcipua
videtur esse claritas, quam tamen in resurrectione
nullo argumento ostendit. ergo videtur quod suffi-
cientia fuerint illa argumenta ad manifestandā qua-
litate resurrectionis Christi.

¶ 5. Præc. *Angeli in testes resurrectionis inducti, ex
ista dissonantia euangelistarum, insufficientes viden-
tur. Nam apud Mat. Angelus super lapidem reuolu-
rum, apud Marcum vero, intras angelus describitur
visus a mulieribus ingressis monumentum. Et rur-
sus ab istis vnus, a Ioanne duo sedentes, a Luca vero
duo stantes describuntur. in conuenientia ergo vidē-
tur testimonia resurrectionis.

SED CONTRA est, quod Christus, qui est Dei sapien-
tia, suauiter & conuenienter disponit omnia, vt dici-
tur Sap. 8.

RESPON. Dicendum, quōd Christus resurrectionem
suam dupliciter manifestauit, scilicet testimo-
nio & argumento, siue signo, & vtraque manifesta-
tio in suo genere fuit sufficiens. Est enim vtrius du-
plici testimonio ad manifestandam suam resurrectio-
nem discipulis: quorum neutrum potest refelli.
Quorum primum est testimonium angelorum, qui
mulieribus resurrectionem annuntiauerunt, vt pa-
tet per omnes euangelistas. Aliud autem est testimo-
nium scripturarum, quas ipse proposuit ad ostēden-
dam suam resurrectionem, vt dicitur Luca ultimo. Ar-
gumenta etiam fuerunt sufficientia ad ostēdendam
veram resurrectionem, & gloriosam. Quod autem
fuerit vera resurrectio, ostendit vno modo ex parte
corporis. Circa quod, tria ostendit. Primo qui-
dem, quod esset corpus verum & solidum, non cor-
pus phantasticum vel rarum, sicut est aer. Et hoc
ostendit per hoc, quod corpus suum palpabile præ-
buit: vnde ipse dicit Lucæ vltim. Palpate, & videte,
quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me ui-
detis habere. secundo ostendit quod esset corpus hu-
manum, ostendendo eis veram effigiem, quam ocu-
lis intuerentur. tertio ostendit eis, quōd esset idem
numero corpus, quod prius habuerat, ostēdēdo eis
vulne.

Quilneri eicatrices: vnde vt legitur Luc. vi. dixit eis Videte manus meas, & pedes meos, quia ego ipse sum. Alio modo, ostendit eis veritatem suam resurrectionis ex parte animae, iterato corpori unita. Et hoc ostendit per opera triplicis vitae. Primo quidem, per opera vitae nutritivae, in hoc, quod cum discipulis manducavit & bibit, ut legitur Luc. vi. Secundo per opera vitae sensitivae, in hoc, quod discipulis ad interrogata respondebat, & praesentes salutabat, in quo ostendebat se & videre, & audire. Tertio, per opera vitae intellectivae, in hoc quod eis loquebatur, & de scripturis disserbat. Et ne quid deesset ad perfectionem manifestationis, ostendit etiam se habere divinam naturam, per miraculum quod fecit in piscibus capiendis, & ulterius per hoc, quod eis ianuis clausis intravit secundum enim quod Greg. * dicit in Hom. palendam carnem Dominus praebuit, qua ianuis clausis introduxit, ut esse post resurrectionem ostenderet corpus suum, & eiusdem naturae, & alterius gloriae, similiter etiam ad proprietatem gloriae pertinebat, quod subito ab oculis eorum evanuit, ut dicitur Lucae vi. quia per hoc ostendebatur, quod potestate eius erat videri, & non videri: quod pertinet ad conditionem corporis gloriosi, ut supra dictum est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod licet singula argumentorum non sufficerent ad manifestandam perfecte Christi resurrectionem, tamen anima simul accepta perfecte Christi resurrectionem manifestant, maxime propter scripturam testimonium, & angelorum dicta, & etiam ipsius Christi assertionem miraculis confirmatam: angeli autem apparentes non assererent se homines esse, sicut asseruit Christus vere se hominem esse. Et tamen aliter Christus manducavit, & aliter angelum nam quae corpora ab angelis assumpta, non erant corpora viva vel animata, non erat vera comestio, licet esset vera cibi contritio, & traectio in interiori partem corporis assumpti: vnde & angelus dixit Tobiae 10. Cum essem vobiscum, videbar quidem vobiscum manducare, & bibere: sed ego cibo inuisibili vior: sed quia corpus Christi vere fuit animatum, vera fuit eius comestio. ut enim Aug. * dicit 13. de Civ. Dei, non potestas, sed egestas edendi, corporibus resurgentium auferretur. vnde sicut Beda * dicit, Christus manducavit, potestate, non egestate.

AD SECUNDUM dicendum, quod (sicut dictum est) argumenta quaedam inducebantur a Christo ad probandam veritatem humanae naturae, quaedam vero ad probandam gloriam resurgentis. Ceditio autem naturae humanae, secundum quod in se consideratur (quantum scilicet ad statum praesentem) contrariatur conditioni gloriae, secundum illud 1. ad Corinthios. 15. Seminatur in infirmitate, surget in virtute. & ideo ea quae inducuntur ad ostendendam conditionem gloriae, videntur habere contrarietatem ad naturam, non simpliciter, sed secundum statum praesentem, & e contrario. vnde Gregor. * dicit in Homil. quod duomira, Dominus ostendit, dum post resurrectionem corpus suum, & incorruptibile, & tamen palpabile demonstravit.

AD TERTIUM dicendum, quod (sicut Aug. * dicit super Ioan.) hoc quod Dominus dixit, Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum, sic dictum est vt

A in illa femina figuraretur ecclesia de gentibus, quae in Christum non credidit, nisi cum ascendisset ad patrem: aut sic in se credi voluit Iesus, hoc est sic se spiritualiter tangi, quod ipse & pater vnum sunt. Eius quippe intimis sensibus quodammodo ascendit ad patrem, qui sic in eo profecerit, ut patri agnoscat aequalem. Haec autem carnaliter adhuc in eum credebatur, quem sicut hominem flebat: quod autem Maria alibi legitur Christum tetigisse, quando simul cum aliis mulieribus accessit, & tenuit pedes eius, quaestio nem non facit, ut Severianus dicit: siquidem illud de figura est, hoc de sexu: illud de divina gratia, hoc de humana natura: vel sicut Chrysosto. * dicit, volebat haec mulier adhuc cum Christo conuersari, sicut & ante passionem, & pra gaudio nihil magnum cogitabat: quamuis caro Christi multo melior facta fuerit resurgendo. Et ideo dixit: nondum ascendi ad patrem meum, quasi dicat, non astitimes me iam terrenam vitam agere, quod enim in terris me vides, hoc est, quia nondum ascendi ad patrem meum, sed in promptu est quod ascendam: unde subditur, Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum.

AD QUARTUM dicendum, quod sicut Augustinus * dicit in Dialogo ad Orosium, Clarificata carne Dominus resurrexit: sed noluit in ea clarificatione discipulis suis apparere, quia non possent oculis suis talem claritatem prospicere: si enim antequam moreretur pro nobis, & resurgeret, quando transfiguratus est in monte, discipuli sui eum videre non potuerunt, quanto magis glorificata carne Domini eum videre non potuerunt? Est etiam considerandum, quod post resurrectionem Dominus hoc praecipue volebat ostendere, quod idem ipse esset, qui mortuus fuerat, quod multum poterat impedire, si eis sui corporis claritatem ostenderet: nam immutatio quae fit secundum aspectum, maxime ostendit, diuersitatem eius, quod videtur: quia sensibilia communia (inter quae est vnum & multa, vel idem & diuersum) maxime diiudicat visus: sed ante passionem, ne infirmitatem passionis eius discipuli despicerent, intendebat Christus eis gloriam maiestatis suae ostendere, quam maxime demonstrat claritas corporis. Et ideo ante passionem, gloriam suam demonstravit discipulis per claritatem, post resurrectionem autem per alia indicia.

AD QUINTUM dicendum, quod sicut Aug. * dicit in lib. de Consensu Euang. possumus intelligere unum angelum visum a mulieribus, secundum Mat. & Mar. ut eas ingresses in monumentum accipiamus, in aliquo spatium, quod erat aliqua maceria communitum, atque ibi vidisse angelum * sedentem a dextris, quod dicit Marcus. Deinde dum introspicerent locum in quo iacuerat corpus Domini, visos ab eis alios duos angelos, primo quidem sedentes ut dicit Ioan. & postea eos surrexisse, ut stantes viderentur, ut dicit Lucas.

E INDE considerandum est de causalitate resurrectionis Christi. Tertia S. Thomae.

QVAESTIO LV.

De resurrectionis Christi causalitate, in duos articulos diuisa.

EINDE considerandum est de causalitate resurrectionis Christi. Tertia S. Thomae.

Super Quaestiois quinquagesimae sextae articulum primum.

Titulus clarus. In corpore vna est conclusio: Resurrectio Christi est causa nostrae resurrectionis. Probat tripliciter. Primo ratio.

Homil. 85. in Io. super illud, noli me tangere. 1. 3.

Homil. 16. in Euang. par. 10. a. prin.

Trac. 122. a. med. illius com. 9.

lib. 3. c. 24. to mo 4.

Homil. 16. in Euang. par. 10. a. prin.

Trac. 122. a. med. illius com. 9.

Homil. 85. in Io. super illud, noli me tangere. 1. 3.

In dial. 65. q. 14. in prin. com. 4.

lib. 3. c. 24. to mo 4.

Supra lapsidem reuolutum a monumento, sicut dicit Mar. ut hoc sit sedentem.